

d'Andorra

el Periòdic //

dl. 19

Pàgina 6

EFFECTES DE LA NOVA LLEI D'HORARIS

El petit comerç creu que l'ampliació no compensa

Els botiguers esperen la major afluència de l'hivern per ampliar les hores d'obertura**Els treballadors** volen torns per no perdre «qualitat de vida» amb els canvis introduïts

DADES DEL 2010 Pàgina 3

La Duana augmenta les actes contra el frau en un 23,5%

► El decomis de tabac, amb 257.884 paquets intervinguts, ha crescut un 374% respecte al 2009

SETMANA DE LA MOBILITAT SOSTENIBLE Pàgina 14

Ciclistes de totes les edats es preparen per iniciar el recorregut, ahir.

La bicicletada duplica el nombre de participants

L'ANUNCIAT DISCURS DE MARTÍ Pàgina 8

L'Acoda espera avui solucions del cap de Govern

Sant Bartomeu al descobert
La capella s'obre al públic per les Jornades de Patrimoni Pàgina 18

CONSERVACIÓ DEL PATRIMONI

El Crist que va quedar al revés

El retaule i el baldaquí de Sant Bartomeu, protagonistes de les Jornades de Patrimoni Conservades en una capella privada de Sant Julià, les dues peces van ser restaurades el 2005 i ahir es van mostrar per primera vegada en públic

A.L.
SANT JULIÀ DE LÒRIA

Si li noten un no sé què estrany, al baldaquí d'aquí al costat -la peça aquesta que va sobre el retaule i l'altar-, van pel bon camí: i és que costa d'entendre, l'escena -Crist i els quatre àngels que canten la seva glòria universal- perquè els personatges semblen estar al revés, de cap per avall. Fins i tot la llegenda que presideix el conjunt -una llatinita, perdonin: «In nomine Iesu omne genu flectatur celestium terrestrium et infernorum», escrit això si una mica a la babala -dóna l'esquena al feliçrè. ¿Error majúscul del pintor? ¿Ganes de fer la guitza i posar les coses difícils? Ni una cosa ni l'altra. Resulta que a l'hora d'issar el baldaquí, els artesans -l'escultor cerverí Miquel Rubiol i el mestre pintor Çanou, que l'havien tallat, pintat i muntat *in situ*- es van trobar que la peça era massa gran per a les dimensions del retaule i del sostre de la petita capella de Sant Bartomeu. I van solucionar la badada de forma expeditiva: si no hi cabia del dret, es posava del revés, i tan tranquil·s. I així van quedar Crist i la companyia, de cap per avall per a tota l'eternitat.

Aquesta és només una de les sucesos anècdotes i conjectures que va desgranar ahir la restauradora Mireia Garcia en la presentació pública del baldaquí i del retaule renaixentistes de Sant Bartomeu. Una ocasió única perquè la capella és de titularitat privada -Maria Rosell i Isabel Escudé en són avui les propietàries- i va obrir ahir excepcionalment les portes amb motiu de les Jornades Europees de Patrimoni. No hi ha res d'igual al país. I si busquen a Catalunya, només hi trobaran tres baldaquins més: els de Sant Serni de Tavérnoles i Sant Martí de Tost, avui

al MNAC, i el de Ribes de Freser, al Museu episcopal de Vic. A la parroquial d'Andorra la Vella n'hi devia haver un, especula Garcia, perquè ha arribat fins a nosaltres una biga policromada que fa tota la fila d'haver estat utilitzada per sustentar un baldaquí. Però queda clar que el conjunt de Sant Bartomeu és una rara joia. La va encarregar Bartomeu Molas, el cap de Casa Molines, el 10 de novembre del 1606.

En el contracte se cita el nom de l'escultor -el fuster Miquel Rubiol, una de les estrelles del període, juntament amb els mestres de Canillo (Miquel Ramells), Ansalonga (Jeroni d'Heredia), tots dos pintors- però en canvi no diu res del pintor, aquest mestre Çanou que Garcia proposa com a autor probable de la policromia. Ho fa, diu, pels

► Vista general del retaule i del baldaquí de Sant Bartomeu, petita capella familiar ubicada al començament de la carretera de Nagol. Les peces estan datades el 1606.

parallelismes estilístics -la sanefa que envolta el baldaquí, els núvols característicament cargolats, el traç lineal del nimbe de Crist- que ha trobat amb el retaule del Roser de Castellar de la Ribera, avui al Museu diocesà de Solsona i que s'atribueix feblement a Çanou.

Martiri 'gore'

Un pintor de segona fila, aquest Çanou de qui no se sap res més, però amb un estil molt definit, diu Garcia, que hi té com és natural un carinyo especial -és la culpable del lifting total a què el 2005 es va sotmetre el conjunt- i en destaca el criteri jeràrquic que aplica a les proporcions -les figures principals, Crist i Sant Bartomeu, són d'una mida molt més gran que els actors secundaris- i el gust per les torsions exagerades amb que coloca els seus personatges. Pel que fa a la iconografia, el retaule -que consta de predela, dos

SOLUCIÓ D'URGÈNCIA

El baldaquí no cabia del dret; els autors van posarlo a l'inrevés: el cap, als peus, i els peus, al cap

SANT BARTOMEU

Mig centenar de persones van desfilar ahir per la capella, oberta excepcionalment al públic

les claus

1 El baldaquí és un element ornamental que es col·locava sobre l'altar. El nom deriva del baldac, peça de roba provinent de Bagdad que s'utilitzava amb aquesta finalitat.

2 El de Sant Bartomeu és l'única baldaquí que es conserva a Andorra. A Catalunya només en queden tres: els de Sant Serni de Tavérnoles, Sant Martí de Tost i Ribes de Freser.

3 Bartomeu Moles, de Casa Molines, va encarregar el conjunt el novembre del 1606 a l'escultor cerverí Miquel Rubiol; la pintura s'atribueix al mestre Çanou.

4 El retaule està format per predel·la, dos pisos i atrí, decorats amb escenes del Calvari, la Pietat i el martiri de sant Bartomeu; el tema del baldaquí és la glorificació de Crist.

pisos i atrí -inclou escenes de la Pietat, el Calvari i el martiri de Sant Bartomeu. Episodi un pèl gore perquè l'apòstol va ser -atenció- espellit i decapitat. De tot això n'hi ha constància gràfica al retaule, que no es talvia detalls. Comparat amb aquesta escabetxada, el baldaquí és molt més light: una glorificació de Crist amb angelets, el sol, la lluna i l'univers. Cal fixar-se aquí en un detall menor i difícil de percebre a la fotografia d'aquí al costat, però que té gràcia: el guardapols del baldaquí -aquesta mena de marc de fusta- està decorat amb rodes de molí, en homenatge al cognom -Moles- de la família que va encarregar l'obra.

Retaule i dossier van passar revisió mèdica ara fa sis anys. Encara van arribar en prou bones condicions: la pols i brutícia esperable després de quatre segles, pèrdues cromàtiques, taques fruit de la humitat i els canvis de temperatura i esquerdes a la fusta. La pitjor part se la va emportar el baldaquí, molt atacat per unes goteres i perquè la fusta -pi local, a diferència del retaule, fet de pollancra- no es va deixar assecar adequadament ni s'hi van treure els nusos. Conseqüència? Pèrdues i aixecaments de la pintura molt més aparatosos. Val a dir que en el cas del dossier, Garcia va optar per no reintegrar la pintura més que en els personatges principals. D'aquí que el baldaquí presenti més buits que no pas el retaule. En qualsevol cas, el resultat és espectacular, i un exemple moltíssim de gestió privada d'un bé d'interès artístic. I encara més si es comparteix amb la resta de la ciutadania, com es va fer ahir. Val a dir que Garcia és la responsable de la restauració dels Dolors de la parroquial de Sant Julià -l'obra mestra del barroc nacional, atribuïda a Antoni Viladomat.■